

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ PISA ЯК ПОШТОВХ ДО СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

Павлова С.О.

Україна, м. Запоріжжя, Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

Міжнародні порівняльні дослідження стали невід’ємною частиною системи оцінювання якості освіти у багатьох країнах світу. Вони дозволяють об’єктивно оцінити стан освіти в державі, сформулювати пріоритетні напрямки і визначити фактори вдосконалення галузі.

2018 року Україна вперше візьме участь у Програмі міжнародного оцінювання учнів PISA, що проводиться під егідою Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Дослідження проводиться раз на три роки й спрямоване на оцінювання систем освіти в різних країнах світу на підставі тестування 15-річних учнів. PISA - аббревіатура від Programme for International Student Assessment - є унікальним дослідженням, оскільки воно зосереджується на здатності до використання своїх знань і умінь у реальних життєвих ситуаціях. Такий напрям відображає реальні зміни мети навчання і самих навчальних програм.

Дослідження проводять з кількох модулів — читання, математика, природничі науки. В 2015 році вперше запровадили модуль з оцінки фінансової грамотності. Характерна особливість опитувальника — практичне спрямування знань. Всі завдання подаються у формі кейсів — практичних життєвих ситуацій. До прикладу, читання передбачає розуміння та аналіз отримуваних текстів, в числі яких не лише художні чи документальні уривки, але й банківські довідки, офіційні документи, розклади руху транспорту. Тобто школярі мають продемонструвати і критичний підхід, і використання інформації з тексту на практиці, наприклад, з розкладу руху транспорту скласти оптимальну логістичну схему, як дістатися з однієї точки в іншу.

У дослідженні 2018 року буде брати участь близько 80 країн світу, серед яких Україна. Основною предметною галуззю цього циклу стане читання. Для країн існують дві форми участі – комп’ютерна або паперова. Україна братиме участь у паперовій версії, тобто усі варіанти тестових буклетів та опитувальників будуть заповнюватися учнями вручну.

В Україні тестування триватиме 2 години, упродовж яких учні працюють з одним із 13 тестових зошитів. Кожний тестовий зошит надається великій кількості учасників тестування для того, щоб можна було здійснити порівняльний аналіз результатів тестування як у межах однієї країни, так і для всіх країн. Здійснюється також порівняння результатів соціально-значущих груп населення (порівняння за статтю, за матеріальним становищем тощо).

Тестові завдання представлені у декількох форматах: вибір одного з варіантів відповіді, надання короткої і розгорнутої відповіді. У тестуванні надається стимул (текст або уривок з тексту, який представляє реальну життєву ситуацію або розкриває зміст певної проблеми), а потім декілька тестових запитань до цього стимулу. Учасники отримують різні варіанти тестових зошитів, у яких комбінуються наявні тестові завдання.

PISA також досліджує різноманітні аспекти життя підлітків: якість життя вдома, сім’ю, шкільне минуле. Збирається також інформація про школи: структура, організаційне, технічне і матеріальне забезпечення тощо. Ця інформація необхідна для того, щоб провести детальне вивчення факторів, які зумовлюють відмінності у читацькій, математичній і природничій грамотності учнів 15-ти років як у межах однієї країни, так і у порівнянні з іншими країнами. Це дає змогу не просто оцінити успішність учнів у різних країнах, а визначити, які фактори сприяють досягненню високих результатів.

Напрямок досліджень, природа процедури оцінювання, зміст анкетування розробляються і аналізуються провідними експертами

країн-учасниць так, щоб вони задовольняли інтересам цих країн. Серйозні зусилля докладаються до того, щоб досягти культурної та лінгвістичної відповідності тестових матеріалів. У дослідженні використовуються лише якісно розроблені механізми перекладу тестових матеріалів і дотримання процедури збору інформації. Як наслідок, результати PISA мають високі показники валідності та надійності. Вони можуть значно покращити розуміння навчальних досягнень учнів у розвинених країнах і у тих, що знаходяться на ранніх стадіях економічного розвитку. По всьому світі результати тестування PISA використовуються для того, щоб оцінити рівень знань і умінь учнів їхньої країни, порівняти його із учасниками з інших країн; встановити рівні для покращення системи освіти; зрозуміти сильні та слабкі сторони системи освіти своєї країни.

Те, що Україна долучилася до найбільшого у світі міжнародного освітнього дослідження – PISA, як мінімум, дасть змогу неупереджено порівняти нашу освітню систему із системами інших країн, а також – намітити шляхи подальшого вдосконалення і долучити українських педагогів до компетентнісної парадигми освіти.

До освіти залучені мільйони українців — як учні/студенти, учителі та батьки. Освітні рішення — на які програми вступають учні та студенти, які школи та університети відвідують — мають важливі наслідки для життя українців, відкриваючи можливості для підвищення соціального статусу та початку кар’єри.

Нещодавно були оприлюднені результати міжнародного порівняльного дослідження PISA за 2015 рік. Найкращі результати показав Сінгапур, до того ж сінгапурські школярі виявили найвищі результати за всіма трьома модулями дослідження – читання, математика і природничі науки. За ним розташувались Японія, Естонія, Тайпей (Китай) та Фінляндія. Однак, результати за різними компонентами тесту між лідерами відрізнялись – хтось

показав кращі знання з математики, хтось – з читання. Лідери дослідження показали знання та навички, які приблизно еквівалентні двом додатковим рокам навчання порівняно з їх однолітками з таких розвинених країн як США, Франція та Швеція.

За результатами попередніх досліджень, ОЕСР сьогодні має напрацьовані моделі, котрі дозволяють передбачати результати учнів у різних країнах на основі аналізу прийнятих рішень в освітній політиці з точністю 85%. Аналіз PISA показав такі ключові елементи успішної освітньої політики:

високі та універсальні очікування для учнів; сильний наголос на хороших вчителів; скерування додаткових ресурсів для шкіл та дітей, які цього найбільше потребують; дотримання довготермінових та комплексних стратегій.

Беззаперечно, інші фактори також мають значення, проте їх вплив є нижчим. Так, у питанні щодо необхідного фінансування, аналіз PISA показує, що видатки на освіту – це безперечно важливо, проте вони впливають на успішність лише до певної межі.

Якість освіти країни не може бути вищою за якість вчителів, які працюють у школах, – це беззаперечний висновок PISA та інших досліджень освітніх політик у різних країнах. Чому та як навчати – є не менш важливим, ніж питання про те, хто навчає. Звіт PISA наголошує, що наявність якісно побудованих вимогливих стандартів освіти та їх послідовне неухильне дотримання – є важливим елементом успіху. При цьому встановлення високих вимог щодо очікуваних результатів навчання є необхідною, але не достатньою вимогою. Саме тому деякі країни модифікували свої стандарти після перших результатів PISA.

Дослідження PISA демонструє, що зміни в освіті – це складний і тривалий процес, і важливо витримувати єдину загальнодержавну стратегію

змін протягом років, при чому не лише на вищому політичному рівні, але й на рівні освітянської спільноти, батьків та суспільства загалом.

Література:

1. Вакуленко Тетяна. Загальний опис Програми міжнародного оцінювання учнів PISA (Program for International Student Assessment) Ел. ресурс: PISA_Gen_Info_doc
2. Международна программа PISA. Примеры заданий по чтению, математике и естествознанию. Сост.: Ковалева Г.С., Красновский Э.А., Краснокутская Л.П., Краснянская К.А. Центр оценки качества образования ИОСО РАО, 2003. – 99 с.
3. PISA 2015 Released field trial cognitive items Doc: CY6_TST_PISA 2015 FT_Released_Cognitive_Items
4. Чернецька Світлана. Досвід Фінляндії: «Дітей потрібно готувати до життя, а не до екзаменів» Ел. ресурс: http://society.lb.ua/education/2016/05/31/336445_dosvid_finlyandii_ditey_potribno.html
5. Поддьяков А.Н. Решение комплексных проблем в PISA-2012 и PISA-2015: взаимодействие со сложной реальностью// Образовательная политика. 2012, №6
6. Совсун Інна. Як зробити хорошу школу? Висновки дослідження PISA. Ел. ресурс: <http://life.pravda.com.ua/society/2016/12/20/221754/>